

Rozdział I. Charakter prawny spółki akcyjnej

§ 1. Istota spółki akcyjnej

W omówieniu istoty spółki akcyjnej nie sposób pominąć jej genezy oraz roli, jaką obecnie spełnia w systemie prawa handlowego. Analiza tych zagadnień wymaga niezbędnego, choć w ograniczonym zakresie, odniesienia się do historii prawa. Pozwoli to na ustalenie, gdzie ukształtowały się pierwsze, najważniejsze dla omawianej materii, pojęcia prawa handlowego.

Prawo handlowe należy do gałęzi prawa cywilnego, celowym zatem jest odniesienie do korzeni prawa cywilnego. Polski Kodeks cywilny pod względem struktury formalnej nie ma cech charakterystycznych, które odróżniałyby go od skodyfikowanych systemów prawa cywilnego w innych krajach Europy Zachodniej¹. Jednak ze względu na przyjętą budowę układu regulacji prawnych i sposobu ich wewnętrznego kształtowania uznaje się, że polskie prawo cywilne oparte zostało na wzorcu niemieckiego cywilnego prawa, na co wskazuje np. podział na cztery księgi i zastosowanie analogicznych kryteriów tego podziału². W związku z powyższym wydaje się, że prawo handlowe, biorąc pod uwagę względną zależność pochodną od prawa cywilnego, odzwierciedla koncepcję prawa niemieckiego. Wpływ prawa niemieckiego na kształtowanie się polskiego prawa handlowego objawia się w podobieństwie instytucjonalnym. Przykładami są: konstrukcja podziału przez wydzielenie, traktowanie spółki w organizacji w sposób tożsamy ze spółką definitywną, spółka partnerska i komandytowo – akcyjna (wprowadzone w oparciu o przepisy prawa niemieckiego, zmodyfikowane zgodnie z poglądami polskiej doktryny)³.

---

¹ W. Rozwadowski, [w:] M. Safjan (red.), System Prawa Prywatnego, Prawo cywilne – część ogólna, t. 1, Warszawa 2012, s. 1–4.

² A. Brzozowski, [w:] K. Pietrzykowski (red.), Kodeks Cywilny. Komentarz do artykułów 1–449¹¹, t. 1, Warszawa 2008, s. 5.

³ E. Zielińska, J.A. Strzępka, [w:] J.A. Strzępka (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2013, s. 12.

Natomiast prawo prywatne niemieckie stanowi swoistą „kontynuację” prawa rzymskiego. Dzień wejścia w życie niemieckiego kodeksu cywilnego stanowi symboliczną datę końca obowiązywania prawa rzymskiego. Przed uchwaleniem kodeksu, prawo rzymskie stosowane było bezpośrednio, w stopniu możliwym pod względem pragmatycznym. Niemcy były ostatnim „bastionem” bezpośredniego stosowania prawa rzymskiego. Wprowadzony kodeks stanowił dostosowanie regulacji prawa rzymskiego do uwarunkowań ekonomiczno-społecznych państwa⁴. W konsekwencji dzisiejsze polskie prawo cywilne, w tym także podstawy prawa handlowego, bazują na zasadach ustalonych w prawie rzymskim.

Fenomenem prawa rzymskiego jest to, że pomimo faktu, że jego rozwój zakończył się przed kilkunastoma stuleciami, zostało uznane przez doktrynę za podwaliny obecnego systemu prawa. Istnienie zjawiska tradycji rzymskiej w prawie jest niepodważalne. Prawo rzymskie obejmowało zasięgiem, nie tylko imperium rzymskie, ale przetrwało upadek tego państwa i swoistej formacji społeczno-ekonomicznej. Zwykle prawo, które nie odpowiada uwarunkowaniom rozwoju gospodarczo-ekonomicznego, ustaje wraz z procesem zmian ekonomicznych. Konstrukcja prawa rzymskiego pozwoliła jednak na jego przetrwanie, pomimo olbrzymich różnic czasowych i kulturowych. W doktrynie powszechnie akceptowana jest teza o prawie rzymskim jako fundamencie europejskiej nauki prawnej, podstawie nowożytnej dogmatyki cywilistycznej oraz ponadnarodowej metodzie porozumiewawczej prawników⁵. Prawo rzymskie uważane jest za podstawę europejskiej kultury prawnej. Stanowi także dorobek myśli prawniczej⁶. Rozumie się przez to sposoby tworzenia i stosowania prawa, ale także, w szerszym znaczeniu, naukę i nauczanie prawa⁷.

Prawo rzymskie stanowi podstawę współczesnych europejskich systemów prawnych⁸. Należy zwrócić uwagę na zakres jego regulacji. Po pierwsze, człowiek – *persona* stanowi centrum regulacji prawnych. Czynności podejmowane przez człowieka, jego prawa i obowiązki, a zarazem jego oddziaływanie na prawa i obowiązki drugiego człowieka, w tym także takie pojęcia, jak: wolność, autonomia. Po drugie, związek – *socialitas* rozumiany szeroko, tj. grupa, szczepek, stowarzyszenie wywodzi się z tezy, że człowiek realizując swoje cele,

---

⁴ H. Kupiszewski, *Prawo rzymskie a współczesność*, Warszawa 1988, s. 73.

⁵ M. Kuryłowicz, *Prawo rzymskie. Historia, tradycja, współczesność*, Lublin 2003, s. 22–23.

⁶ W. Dajczak, T. Giaro, F. Longchamps de Bérier, *Prawo rzymskie. U podstaw prawa prywatnego*, Warszawa 2014, s. 27.

⁷ M. Kuryłowicz, *Prawo rzymskie*, s. 104.

⁸ W. Litewski, *Prawo rzymskie prywatne*, Warszawa 2003, s. 115–120.

nie występuje indywidualnie, lecz działa w określonej społeczności⁹. Prawo rzymskie charakteryzuje się abstrakcyjnością. W konsekwencji uważa się, że ukształtowało ono współczesną kulturę prawa europejskiego.

Za zasadne uważam zanalizowanie genezy pojęcia spółki. W literaturze wskazano, że początki podziału na osoby fizyczne i osoby prawne pojawiły się w systemie prawa rzymskiego. Przykładem osoby prawnej w prawie rzymskim były *fisci*. *Fisci* wykształciły się w początkach pryncypatu i stanowiły majątek państwowy pozostawiony do dyspozycji cesarza. Funkcjonowały przy tym oddzielne *fisci* jako skarby poszczególnych prowincji. *Fiscus* realizował swoje roszczenia na drodze administracyjnej. Jednakże odkąd zaczął realizować swoje prawa na drodze cywilnoprawnej, zaczęto traktować go jako osobę prawną, wyposażoną w szereg przywilejów. Prawo rzymskie rozdzieliło osoby wchodzące w skład osób prawnych od praw majątkowych osób prawnych (stowarzyszeń, fundacji, kościołów). Oznaczało to, że majątek należał do osoby prawnej, a osoby wchodzące w skład osób prawnych nie ponosiły odpowiedzialności za działalność osób prawnych¹⁰.

Pierwszą próbę wyodrębnienia organów można zaobserwować w działalności stowarzyszeń. Prawo rzymskie nie regulowało prawnie stosunków wewnętrznych w tych osobach prawnych. Najwyższa władza sprawowana była przez zgromadzenie członków, które wybierało funkcjonariuszy pełniących funkcję organów stowarzyszenia. Zasady funkcjonowania, zadania organów i rola organów, prawa i obowiązki członków określone były w statucie stowarzyszenia – *lex collegii*¹¹.

Wraz z rozwojem prawa kontraktowego, pojawiło się pojęcie *societas*, oznaczające spółkę. Traktowana ona była jak nieformalne wyrażenie zgody przez strony, tzw. kontrakt konsensualny (synallagmatyczny). Istotą umowy było uznanie nieformalnego porozumienia o określonej przez prawo treści (w postaci udzielenia odpowiedniego *actio*) za zdarzenie wywołujące skutek prawny¹². Wywodziła się ze wspólnoty majątkowej między współdziedzicami, jednak szybko odnalazła zastosowanie w stosunkach gospodarczych, gdyż umożliwiła realizację zamierzeń mniejszym kosztem. *Essentialia negotii* umowy spółki to osiągnięcie określonych celów gospodarczych przez wniesienie wkładów rzeczowych lub własnej pracy. Podkreśla się, że przy umowie

---

⁹ H. Kupiszewski, Prawo rzymskie, s. 5–6.

¹⁰ M. Zabłocka, W. Wołodkiewicz, Prawo rzymskie. Instytucje, Warszawa 2009, s. 87.

¹¹ W. Litewski, Prawo rzymskie, s. 149.

¹² M. Zabłocka, W. Wołodkiewicz, Prawo rzymskie, s. 218.

spółki obowiązywała swoboda stron przy tworzeniu, ale także przy rozwiązaniu umowy. Spółka stanowiła kontrakt dobrej wiary¹³. Zasadniczym ograniczeniem w kształtowaniu wewnętrznych stosunków pomiędzy współnikami był zakaz tworzenia lwiej spółki (*societas leonina*). Co do zasady, spółka prawa rzymskiego nie posiadała osobowości prawnej. Była stosunkiem obligacyjnym pomiędzy współnikami, regulującym ich wzajemne relacje. Jednakże w literaturze można odnaleźć cechy spółki rzymskiej zbliżone do cech spółek handlowych, np. trwanie spółki pomimo śmierci współnika, solidarna odpowiedzialność za zobowiązania spółki, wyodrębnienie majątku spółki. Przykładem takich spółek była spółka bankierów (*societates argentariorum*)¹⁴. Spółka taka powstała wówczas, gdy stan materialny indywidualnego bankiera nie pozwalał mu na samodzielne dokonywanie transakcji handlowych¹⁵. *Gaius* porównywał „nową” formę spółki do państwa rzymskiego, gdyż posiadała wspólną kasę (*arca*), wspólny majątek (*res communes*) oraz zarządcę (*syndicus*), który prowadząc sprawy spółki bezpośrednio oddziaływał na zakres jej praw i obowiązków, a tym samym podejmowane przez niego działania miały wpływ także na majątek spółki¹⁶. Tym samym ukształtował się zarząd spółki.

W aktualnych przepisach prawa definicja spółki nie została zawarta wprost, dlatego też jest to obszar szczególnej analizy doktrynalnej. Potrzeba stworzenia ustawowej definicji spółki była zbędną czynnością, gdyż dozwolone prawem jest powoływanie spółek o normatywnie określonym kształcie. Zatem definicja spółki byłaby potrzebna, gdyby możliwe było prowadzenie działalności gospodarczej w formie organizacyjno-prawnej odmiennej niż ustawodawca przewidział. Taki stan faktyczny w polskiej rzeczywistości prawnej nie ma możliwości zaistnienia. Dzięki ustawowemu wyodrębnieniu normatywnych rodzajów spółki, możliwe jest wskazanie cech wspólnych¹⁷.

W literaturze pojawiły się trzy główne teorie wyjaśniające naturę spółki, tj. kontraktowa, instytucjonalna i strukturalna.

Teoria kontraktowa skupia się na umowie spółki, traktując ją jak źródło powstania i ukształtowania treści stosunków prawnych spółki. *S. Sołtyński* podkreśla, że kluczową rolę potwierdzającą tezę niniejszej teorii stanowi treść

---

¹³ *W. Bojarski*, Prawo rzymskie, Toruń 1999, s. 196.

¹⁴ *M. Zabłocka, W. Wołodkiewicz*, Prawo rzymskie. Instytucje, Warszawa 2009, s. 231–233.

¹⁵ *P. Niczyporuk*, Bankierzy i operacje bankierskie w starożytnym Rzymie, Białystok 2013, s. 161.

¹⁶ *T. Mommsen, P. Krueger, A. Watson*, The Digest of Justinian, Vol. II, Philadelphia, Pennsylvania 1985, s. 498: Digesta Iustiniani, Dig. 3.4.1.1.

¹⁷ *S. Włodyka* (red.), Prawo spółek, Kraków 1996, s. 43–44.

art. 3 KSH oraz przepisów odnoszących się do powstania wszystkich typów normatywnych spółek¹⁸. Jednakże w doktrynie krytykuje się niniejszą teorię, zarzucając jej podstawowy błąd pojęciowy, gdyż umowa jest jednym z elementów konstytuujących spółki handlowe, zwłaszcza powstanie spółek handlowych wymaga spełnienia, oprócz zawarcia umowy spółki, innych równie ważnych warunków, np. wniesienia przez akcjonariuszy wkładów na pokrycie całego kapitału¹⁹. Drugim zarzutem podnoszonym jest, że teoria ta nie wyjaśnia złożonej struktury organizacyjnej, przede wszystkim spółek handlowych. W tej teorii nie zostały ujęte spółki jednoosobowe²⁰. Należy zatem uznać, że w stosunku do spółek kapitałowych teoria ta jest niewystarczająca i nie w pełni odzwierciedla ich naturę.

W opozycji do teorii kontraktowej powstała teoria instytucjonalna. Zakłada ona, że spółka jest instytucją prawa cywilnego będącą odrębnym bytem od założycieli i wspólników (akcjonariuszy)²¹. W myśl prezentowanej teorii, w spółce, ze względu na złożoną strukturę organizacyjną, ogranicza się wpływ wspólników na działalność spółki. Ich uprawnienia są ograniczone prawami i obowiązkami członków organów zarządzających i nadzorujących²². Jednakże

¹⁸ S. Sołtysiński, [w:] S. Sołtysiński (red.), System Prawa Prywatnego. Prawo spółek kapitałowych, t. 17A, Warszawa 2010, s. 16.

¹⁹ Zob. K. Kamińska, Status prawny oraz funkcjonowanie spółki akcyjnej w organizacji, PN 2013, Nr 3, s. 29–41; L.J. Korporowicz, Spółka akcyjna w prawie angielskim – rozwój konstrukcji, [w:] K. Brzeziński (red.), Prywatnoprawne aspekty działalności gospodarczej w prawie polskim i europejskim. Materiały konferencyjne (Kraków, 5–7.3.2010 r.), Kraków 2010, s. 99–108; S. Okoń, Odstąpienie od badania wkładów niepieniężnych w związku z tworzeniem spółki akcyjnej, Pr. Sp. 2011, Nr 1, s. 33–40; A. Szumański, Zakres obowiązywania postanowień statutu spółki akcyjnej pozostających w sprzeczności z ustawą w wyniku następczej zmiany przepisów prawa (na przykładzie uchylecia przepisu art. 46 ust. 4 ObrInstrFinU), [w:] M. Modrzejewska (red.), Prawo handlowe XXI wieku. Czas stabilizacji, ewolucji czy rewolucji. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Okolskiego, Warszawa 2010, s. 1094–1107; A. Michór, Aporty w spółkach akcyjnych, [w:] J. Olszewski (red.), Ekonomiczne i prawne aspekty funkcjonowania współczesnej gospodarki, Wrocław 2008, s. 221–230; A. Opalski, Kapitał zakładowy w spółce akcyjnej, SPP 2008, Nr 2, s. 27–70; M. Tajer, Status prawny zarządu spółki akcyjnej w organizacji, Pr. Sp. 2008, Nr 9, s. 20–28.

²⁰ S. Sołtysiński, [w:] S. Sołtysiński (red.), System Prawa Prywatnego, s. 15–16.

²¹ A. Kidyba, Prawo handlowe, Warszawa 2011, s. 131.

²² Por. J. Zagrajek, Prawo akcjonariusza do informacji: inne rezultaty wykładni i odmienna praktyka rynkowa na gruncie pozornie podobnych przepisów art. 428 KSH i § 131 AktG, dodatek do MoP 2014, Nr 7, s. 18–23; A. Malarewicz-Jakubów, Informacja a kontrola w spółkach kapitałowych, Pal. 2013, Nr 3–4, s. 20–26; M. Rodzyńkiewicz, Uprawnienie do uzyskiwania informacji o stanie spraw niepublicznej spółki akcyjnej przez jej akcjonariuszy poza walnym zgromadzeniem – de lege lata i de lege ferenda, PPH 2012, Nr 11, s. 43–49; M. Tajer, Zakaz wydawania poleceń zarządowi spółki akcyjnej przez jej akcjonariuszy, Pr. Sp. 2012, Nr 5, s. 34–43; M. Bielecki, Zakaz łączenia funkcji w spółkach kapitałowych według KSH, Pr. Sp. 2006, Nr 6, s. 10–19; R.L. Kwa-

w doktrynie krytykuje się niniejszą teorię ze względu na pominięcie kwestii spółki osobowej, a skupienie się przede wszystkim na uwarunkowaniach związanych z umową założycielską spółki kapitałowej i teorii organów²³.

W piśmiennictwie polskim teoria dotycząca spółki jako struktury organizacyjno-prawnej przedsiębiorcy cieszy się największą aprobatą. *Stanisław Włodyka* opisuje niniejsze pojęcie jako prywatnoprawną wspólnotę osób o jawnym charakterze, utworzoną na podstawie umowy w zamiarze osiągnięcia wspólnego celu przez zorganizowane współdziałanie tych osób²⁴. Koncepcja ta wyjaśnia także cechy spółek handlowych, które zostały pominięte w teorii umowy. Z jednej strony eksponuje umowę założycielską, jako podstawę powołania spółki, tym samym dowodzi jej znaczącej roli także w dalszym funkcjonowaniu podmiotu, tj. wzoru prawidłowych zachowań prawnych lub faktycznych. Z drugiej strony koncepcja zwraca szczególną uwagę na stronę struktury organizacyjnej istniejącej obok wspólników. Na podstawie analizy struktury organizacyjnej spółki w ogólnym znaczeniu, wydobywa się naturę spółki kapitałowej, gdzie uznaje się ją za stowarzyszenie osób lub podmiotów wyposażonych w osobowość prawną lub tzw. „ułamne osoby prawne”²⁵. Obecnie wyróżnia się także teorię majątku celowego oraz teorię normatywną. Zgodnie z teorią majątku celowego spółka jest oddzielnym majątkiem od majątku wspólników. Majątek spółki służy osiągnięciu określonego w statucie lub umowie celu. Stanowi także gwarancję prawidłowego funkcjonowania spółki przez zabezpieczenie ewentualnych roszczeń majątkowych. Teoria normatywna opiera się na uznaniu spółki jako sztucznego wytworu ustawodawcy, któremu przyznano osobowość prawną. Z dozą krytycyzmu podchodzi się przy tej teorii do twierdzenia, że spółka stanowi oddzielny byt od wspólników, wykazując między innymi wpływ wspólników na podejmowane działania spółki²⁶.

Definiowanie pojęcia spółki ma walor poznawczy, ponieważ umożliwia charakterystykę formy działania, a także wyodrębnienie różnic pomiędzy formami podobnymi. Należy przyjąć, aprobując poglądy dominujące w doktrynie, że spółka jest szczególną prywatno-prawną formą trwałego współdziała-

---

śnicki, Zakaz czynności „z samym sobą” (art. 108 KC) i konsekwencje jego złamania na wybranych płaszczyznach prawa spółek kapitałowych, MoP 2006, Nr 10, s. 515–520.

²³ S. *Sołtysiński*, [w:] S. *Sołtysiński* (red.), System Prawa Prywatnego, s. 16.

²⁴ S. *Włodyka*, [w:] S. *Włodyka* (red.), System Prawa Handlowego. Prawo handlowe – część ogólna, t. 2, Warszawa 2007, s. 39.

²⁵ S. *Sołtysiński*, [w:] S. *Sołtysiński*, System Prawa Prywatnego, s. 16.

²⁶ M. *Romanowski*, System Prawa Prywatnego. Prawo spółek kapitałowych, t. 16, Warszawa 2010, s. 96–97.

nia, zwłaszcza gospodarczego, jednakże nie wyklucza się powołania jej dla jednorazowej transakcji²⁷. Jednak pojęcie spółki jest zbyt obszerne, aby doktryna mogła poprzestać na ogólnym wyjaśnieniu niniejszego pojęcia. Zgodnie z art. 1 § 2 KSH spółkami handlowymi są: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna. Określenie przedmiotowego zakresu regulacji KSH należy traktować jak wskazanie przez ustawodawcę, o jakich zagadnieniach dany akt traktuje. Uważa się w literaturze, że w przypadku prawa handlowego zabieg ten nie był konieczny. Tego typu wskazania charakterystyczne są aktom niższego rzędu, które swym działaniem uszczegółwiają przepisy ustaw wyższego rzędu²⁸. Zasadność takich zabiegów widoczna jest zwłaszcza w ustawach zależnych²⁹. Uznaje się, że zabiegi tego typu są zasadne w przypadku, gdy rozporządzenie bądź ustawa szczególna odnosi się do fragmentu problematyki, natomiast podstawowe i ogólne zasady są uregulowane w innym akcie rangi ustawowej, tak, jak w przedstawionym przypadku.

Może się wydawać, że prezentowany problem nie jest wprost związany z podjętą próbą zdefiniowania pojęcia spółki. Biorąc jednak pod uwagę wskazanie na początku aktu normatywnego zakresu prawa, o którym akt ten stanowi, istnienie logicznej przyczyny konkretyzacji przedmiotowej jest pewne, należy ją jedynie nakreślić. Wówczas uzyskana zostanie podstawa do definiowania spółki.

Zatem w myśl art. 2 KSH w sprawach określonych w art. 1 § 1 KSH nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio³⁰. Przedstawiciele doktryny określili zaprezentowane odesłanie zasadą ograniczonej autonomiczności prawa spółek³¹. Oznacza to, że kwestie uregulowane w KSH pod względem praktyki

---

²⁷ Powtarzam za: S. Włodyka (red.), Prawo spółek, s. 43–44.

²⁸ M. Litwińska-Werner, Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Warszawa 2007, s. 4.

²⁹ Przykł. ustawa z 7.7.1994 r. – Prawo budowlane (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 290 ze zm.), które wyznacza główne zasady wykonywania zawodów i profesji związanych z szeroką gałęzią budownictwa oraz Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych z 25.4.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 463).

³⁰ Por. S. Pawelec, O potrzebie poszanowania natury spółek kapitałowych w postępowaniu karnym w świetle zasady rzetelnego procesu, [w:] J. Skorupka, W. Jasiński (red.), Rzetelny proces karny. Materiały konferencyjne (Trzebieiszowice, 17–19.9.2009 r.), Warszawa 2010, s. 206–213.

³¹ Szerzej: A. Szajkowski, Postulat spójności Kodeksu spółek handlowych z Kodeksem cywilnym oraz Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym, [w:] J. Pisuliński, P. Tereszkiewicz, F. Zoll (red.),

stosowania prawa, mogą mieć mniejsze znaczenie. Ważniejsze w takiej sytuacji będą zasady, które nie mają odzwierciedlenia wprost w przepisach prawa, ale w oparciu o interpretację przepisów Kodeksu cywilnego można uzyskać za pomocą dedukcji³². W doktrynie podkreśla się, że przyjęte ustawowe rozwiązanie nie narusza obowiązującej w polskim systemie prawnym zasady jedności prawa cywilnego, właśnie ze względu na ustawowe przyzwolenie stosowania prawa cywilnego w kwestiach nieuregulowanych przez prawo handlowe³³. Przepisy Kodeksu cywilnego pozwalają także rozstrzygnąć problem, który wynika z funkcjonowania w przestrzeni gospodarczej, a na który przepisy KSH nie znają odpowiedzi. Podobna sytuacja jest, gdy stosowanie przepisów KSH w drodze *analogii legis* w obrębie KSH nie jest możliwe z powodu braku wypełnienia przesłanek umożliwiających przeprowadzenie dedukcji. Natomiast odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego rozumie się na trzy sposoby: stosowanie przepisu wprost, stosowanie przepisu z modyfikacją (gramatyczną lub merytoryczną), wyłączenie stosowania przepisu³⁴. Zatem przepisy KC stosowane w stosunku do spółek będą dotyczyć, m.in. czynności prawnych i ich nieważności, zdolności prawnej podmiotów i zasad ich odpowiedzialności, praw rzeczowych, zbywalności praw majątkowych *inter vivos* i *mortis causa* oraz przedawnienia roszczeń³⁵. Ponadto znajdują się wśród nich także przepisy

---

Rozprawy z prawa cywilnego, własności intelektualnej i prawa prywatnego międzynarodowego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Bogusławowi Gawlikowi, Warszawa 2012, s. 541–558; K. Kopyczyńska-Pieczniak, Prokura i pełnomocnictwo handlowe w przepisach projektu nowego kodeksu cywilnego, [w:] M. Modrzejewska (red.), Prawo handlowe XXI wieku, s. 415–427; Ł. Blaszczyk, Spółka osobowa prawa handlowego jako strona procesu cywilnego. Wybrane zagadnienia na tle procedury cywilnej, [w:] J. Frąckowiak (red.), Kodeks spółek handlowych po pięciu latach, Wrocław 2006, s. 273–290; E. Gniewek, Subsydiarna odpowiedzialność członków ułomnych osób prawnych w kodeksie cywilnym i kodeksie spółek handlowych, [w:] J. Frąckowiak (red.), Kodeks spółek handlowych, s. 317–336.

³² M. Litwińska-Werner, Kodeks spółek handlowych, s. 4.

³³ Por. J. Frąckowiak, Ustawodawstwo dotyczące przedsiębiorców pod rządami zasady jedności prawa cywilnego, [w:] R. Sztuk (red.), Kodeks spółek handlowych. Studia i materiały, Poznań-Kluczbork 2001, s. 251–271.

³⁴ A. Kidyba, Prawo spółek, Warszawa 2013, s. 21.

³⁵ Zob. M. Dumkiewicz, A. Kidyba, Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 18.9.2013 r., III CZP 13/13, MPH 2014, Nr 1, s. 38–43; A. Kappes, Konstytucyjny charakter wyroku stwierdzającego nieważność uchwały? – krytycznie o uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego 18 września 2013 r. (III CZP 13/13), PPH 2014, Nr 9, s. 34–39; T. Szczurowski, Charakter prawny wyroku stwierdzającego nieważność uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej, MoP 2014, Nr 16, s. 843–850; A. Hajos-Iwańska, Przesłanka sprzeczności z ustawą jako element badania uchwały zgromadzenia w spółce kapitałowej pod kątem możliwości żądania stwierdzenia jej nieważności, MoP 2013, Nr 4, s. 184–190; L. Ciulkin, Uwagi de lege lata w sprawie stwierdzenia nieważno-

odnoszące się do obrotu profesjonalnego, zbycia przedsiębiorstwa i zasad odpowiedzialności, ogólnych zasad dotyczących przekazu i papierów wartościowych oraz obrotu tymi papierami³⁶.

W doktrynie podnosi się, biorąc za podstawę powyższe, że spółka handlowa to twór o niejednorodnym pochodzeniu prawnym. Jest to zarówno stosunek prawny, który powstaje na podstawie umowy spółki, jak również jednostka organizacyjna posiadająca co najmniej podmiotowość prawną. Tym samym spółki prawa handlowego różnią się w zasadniczy sposób od spółki cywilnej, która stanowi jedynie stosunek obligacyjny. Ponadto spółki prawa handlowego są, co do zasady, przedsiębiorcami, prowadzą przedsiębiorstwo, działają pod firmą, posiadają majątek odrębny od majątku wspólników, powstają z chwilą wpisu do KRS mają wyodrębnioną strukturę organizacyjną, możliwa jest także zmiana ich składu osobowego³⁷. Cechy te w spółce cywilnej nie są typowe. Spółka cywilna jest wynikiem zawartej umowy, zatem jej realizacja skutkuje wykonaniem zobowiązania, nawet wówczas, gdy spółka jest powołana na czas nieoznaczony. Zgodnie z prezentowaną od lat linią orzecniczą, spółka cywilna nie jest przedsiębiorcą, gdyż działa przez wspólników³⁸. Dlatego też to

---

ści uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej jako przesłanki oddalenia wniosku rejestrowego, SPKUL 2012, Nr 2, s. 161–168; *M. Pyka*, Glosa do postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego z 18.10.2011 r., I OSK 1783/11 i wyroku Sądu Najwyższego z 20.10.2011 r., III CSK 5/11, Gl. 2013, Nr 1, s. 65–71; *M. Warzecha*, Komentarz do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 18.11.2008 r., VI ACz 1842/08, MoP 2010, Nr 11, s. 644–645; *W. Jurcewicz*, Nieważność uchwał w spółkach kapitałowych, PPH 2008, Nr 5, s. 15–22; *K. Bilewska*, Opłaty sądowe w sprawach o stwierdzenie nieważności, uchylenie oraz ustalenie istnienia lub nieistnienia uchwały organu spółki kapitałowej, Pal. 2007, Nr 5–6, s. 283–287; *M. Gutowski*, Sankcja nieważności na tle uchwał organów spółek kapitałowych, PPH 2007, Nr 12, s. 19–25; *A. Pęczek-Tofel, M.S. Tofel*, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 30.11.2006 r., I CSK 252/06, PiP 2007, z. 7, s. 137–141; *S. Soltysiński*, Rozważania o nieważnych i „nieistniejących” czynnościach prawnych ze szczególnym uwzględnieniem uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych i spółdzielni, [w:] *A. Brzozowski, W. Kocot, K. Michalowska* (red.), W kierunku europeizacji prawa prywatnego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Jerzemu Rajskiemu, Warszawa 2007, s. 305–326; *tenże*, Nieważne i wzruszalne uchwały zgromadzeń spółek kapitałowych, PPH 2006, Nr 1, s. 4–15; *M.S. Tofel*, Nieważność uchwał na gruncie art. 252 § 1 KSH i art. 425 § 1 KSH, PPH 2006, Nr 8, s. 17–27.

³⁶ *A. Szajkowski, M. Tarska*, [w:] *S. Soltysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaia* (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, t. 1, Warszawa 2012, s. 5.

³⁷ *A. Kidyba*, Prawo spółek, s. 28.

³⁸ Zob. Wyrok SA w Krakowie z 2.6.2014 r., I ACa 355/14, Legalis; wyrok WSA w Szczecinie z 16.1.2014 r., II SA/Sz 1167/13, Legalis; wyrok SA w Lublinie z 26.9.2013 r., I ACa 373/13, Legalis; wyrok SA w Warszawie z 25.6.2013 r., VI ACa 1695/12, Legalis; wyrok SA w Warszawie z 19.6.2013 r., VI ACa 1503/12, Legalis; wyrok SA w Białymstoku z 26.10.2012 r., I ACa 484/12, Legalis; wyrok WSA w Warszawie z 5.5.2011 r., VIII SA/Wa 36/11, Legalis; wyrok WSA w Krakowie z 3.3.2009 r., I SA/Kr 1601/08, Legalis.

wspólnicy są przedsiębiorcami³⁹. Pewne odstępstwa w zakresie tego zagadnienia widoczne są w sferze ustalenia podmiotowości prawnej spółki cywilnej w przypadku podatku od nieruchomości, gdzie uważa się, że to spółka jest podatnikiem podatku od nieruchomości, nie zaś wspólnicy⁴⁰. Ten fakt nie zmienia jednak pozycji prawnej spółki cywilnej w stosunku do innych form organizacyjno-prawnych prowadzenia działalności gospodarczej, gdyż w dalszym ciągu stanowi ona jedynie stosunek obligacyjny. Można uznać, że wprowadzenie na wstępie KSH zakresu obowiązywania nie ma na celu, jak się przyjęło w systematyce prawa, wskazania przepisów szczególnych w stosunku do aktu generalnego, ale stanowi prawne usytuowanie obszernej gałęzi prawa. Jestem zdania, że dowodzi to jednak odrębności prawa handlowego wobec prawa cywilnego, które może być stosowane wyłącznie pomocniczo i doraźnie, w przypadkach, gdy stosowanie przepisów KSH nie jest wystarczające. Dlatego też, spółki prawa handlowego mają odmienne cechy, często antonimiczne w odniesieniu do spółki prawa cywilnego.

Pełna definicja spółki prawa handlowego, powinna zatem być oparta na zasadach prawa handlowego. Zasady i regulacje prawa cywilnego powinny być traktowane jako uzupełnienie w stosowaniu prawa handlowego. W literaturze stwierdza się, że nie ma potrzeby formułowania zbiorczej, uniwersalnej definicji spółki, gdyż prawo spółek handlowych charakteryzuje się względną samodzielnością. Przejawem tego jest m.in. brak możliwości odseparowania, wyizolowania przepisów prawa cywilnego i stosowania wyłącznie prawa handlowego. Prawo handlowe stanowi gałąź prawa cywilnego, z tego względu regulacje prawa handlowego i prawa cywilnego tworzą całość i wzajemnie na siebie oddziałują.

Spółki prawa handlowego dzielą się na spółki osobowe i kapitałowe. Podział ten został ugruntowany przez prawo germańskie i romańskie, a następnie przejęty przez inne systemy ustawodawcze. Podział niniejszy jest mniej znaczący w państwach *common law*, ze względu na odmienny system prawny opierający się głównie na prawie precedensu. Dzisiejsze rozróżnienie między spółkami osobowymi i kapitałowymi jest podstawą systematyki KSH⁴¹. Ustawowe definicje powyższych pojęć zostały zawarte w art. 4 § 1 pkt 1 i 2 KSH. Biorąc

---

³⁹ Por. wyrok WSA w Warszawie z 5.5.2011 r., VIII SA/Wa 36/11; wyrok NSA z 24.7.2007 r. I OSK 1137/06.

⁴⁰ Por. wyrok WSA w Krakowie z 3.3.2009 r., I SA/Kr 1601/08, Legalis; wyrok NSA z 25.4.2008 r. II FSK 228/07, Legalis.

⁴¹ Szerzej: A. Herbet, *Prawo spółek*, [w:] T. Guz, J. Gluchowski, M.R. Pałubska (red.), *Synteza prawa polskiego od 1989 roku*, Warszawa 2013, s. 716–797.

jednak pod uwagę zakres treści tych definicji, pełnego znaczenia rozróżnienia spółek na osobowe i kapitałowe doszukuje się poprzez analizę przepisów prawa, do których kodeks odsyła. Wyodrębnienie cech charakterystycznych spółek osobowych i kapitałowych w dalszym ciągu zajmuje doktrynę i wywołuje wiele sporów⁴².

Przychylając się do stanowiska wielu badaczy prawa, należy uznać, że niemożliwe jest wskazanie ostrego kryterium dzielącego obie postaci spółek handlowych. Ustawowe wyróżnienie spółek kapitałowych, jak i osobowych jest wynikiem prac doktryny w tym zakresie. Jest to rozróżnienie typologiczne, tj. skupiające się na nasileniu charakterystycznych cech obu rodzajów spółek⁴³.

Biorąc pod uwagę tezę monografii, rozróżnienie spółek osobowych od kapitałowych, dokonane przez przedstawicieli doktryny, ma istotne znaczenie dla wypracowania teorii zadań osób zarządzających i ich zmienności. Zgodnie z tezą monografii zadania zarządu spółki akcyjnej, w zależności od celu podejmowanych działań, jak również uwarunkowań gospodarczych, czy ekonomicznych, ulegają ciągłym zmianom. Zmiany te są konsekwencją ustalonej roli organu zarządzającego w spółkach kapitałowych. Zarówno w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i spółce akcyjnej zarząd jest organem prowadzącym sprawy spółki i ją reprezentującym. Oznacza to, że zarządzanie kapitałem zostaje trwale oddzielone od osób, które ten kapitał wniosły. Stanowi to podstawowy element gwarancji działalności spółki kapitałowej zmierzającej do pomnażania majątku spółki, nie zaś jego wykorzystywania bezpośrednio na korzyść wspólników. „Oderwanie” kapitału od wspólników i przekazanie go do zarządzania odrębnemu organowi, który zgodnie z obowiązującym prawem jest niezależny od organu właścicielskiego, ma stanowić zabezpieczenie interesów kontrahentów spółki i jej wypłacalności. Jest to konsekwencja ukształtowania zasad ponoszenia odpowiedzialności za sprawy spółki kapitałowej, zgodnie z którymi wspólnicy co do zasady nie ponoszą takiej odpowiedzialności, a ponosi ją zarząd. W przeciwieństwie do spółek osobowych, wspólnicy są zwolnieni z odpowiedzialności za zarządzanie kapitałem⁴⁴. W spółkach osobo-

---

⁴² S. Sołtysiński, [w:] S. Sołtysiński (red.), System Prawa Prywatnego, s. 2–3.

⁴³ A. Kidyba, Prawo handlowe, s. 132–133.

⁴⁴ Por. S. Gurgul, Zasady funkcjonowania i odpowiedzialności (cywilnej i karnej) członka organu wykonawczego spółki kapitałowej, cz. 2, MoP 2014, Nr 15, s. 793–803; *tenże*, Zasady funkcjonowania i odpowiedzialności (cywilnej i karnej) członka organu wykonawczego spółki kapitałowej, cz. 1, MoP 2014, Nr 14, s. 738–746; M. Jabłoński, Głosa do uchwały 7 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z 9.3.2009 r., I FPS 4/08, PP 2014, Nr 6, s. 44–49; S. Koczur, Odpowiedzialność osobista członków zarządu z tytułu niezapłaconych przez spółkę kapitałową należności

wych natomiast wspólnicy mają stały wpływ na zarządzanie spółką i ruchy kapitałowe. Jest to związane z cechami spółek osobowych, które za najważniejszy element strukturalny spółki wskazują osobę wspólnika, przyznając mu kompetencje do zarządzania bezpośredniego, bądź pośredniego, tj. takiego, które ma wpływ na zarządzanie bezpośrednie (częściej spotykane w spółce komandytowo-akcyjnej).

W nawiązaniu do separacji kapitału w spółkach kapitałowych, możliwe jest dostrzeżenie zjawiska zmienności zadań zarządu. Organ, w skład którego wchodzi wspólnicy, tj. zgromadzenie wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i walne zgromadzenie w spółce akcyjnej, posiada stałą kompetencję i niezmiennie zadania. Zadania te są niezmiennie, gdyż organy nie zarządzają bieżącymi sprawami spółki, a inicjatywy które podejmują, nawet te o charakterze strategicznych, mają charakter stały, gdyż bezpośrednio umocowanie do ich podjęcia znajduje się w KSH. W konsekwencji trudno jest stwierdzić zmienność zadań, jeżeli możliwość ich podjęcia zapisana jest w określonych przepisach prawa. Obowiązujące prawo stabilizuje zadania organów właścicielskich. Natomiast zadania zarządu, dzięki ogólnemu sformułowaniu kompetencji, zarówno w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i spółce akcyjnej są zmienne.

Następnie należy zauważyć, że oprócz elementu kapitałowego, przy nakreśleniu problematyki zmienności zadań, ważne są cechy spółek kapitałowych, które w zestawieniu z cechami spółek osobowych, koncentrują się na zarządzaniu środkami finansowymi w celu osiągnięcia zamierzonego celu gospodarczego, którym co do zasady jest osiągnięcie zysku⁴⁵.

---

publicznoprawnych, PS 2014, Nr 9, s. 89–101; A. Guzewicz, M. Jagodziński, Przesłanki odpowiedzialności członków zarządu w świetle art. 293 i art. 483 KSH – de lege lata i de lege ferenda, PPH 2013, Nr 11, s. 47–50; *tenże*, Odpowiedzialność z tytułu wytoczenia nieuzasadnionego powództwa actio pro socio, [w:] PPH 2013, Nr 2, s. 35–47; A. Opalski, K. Oplustil, Niedochowanie należytej staranności jako przesłanka odpowiedzialności cywilnoprawnej zarządców spółek kapitałowych, PPH 2013, Nr 3, s. 11–23; W. Majkowski, A. Dziemaszkiewicz-Kwiecińska, Odpowiedzialność członków zarządu oraz likwidatorów za zaległości podatkowe likwidowanej spółki kapitałowej, PP 2012, Nr 12, s. 26–35.

⁴⁵ Por. Ł. Gasiński, Tryb właściwy dla zmiany celu, dla którego została zawiązana spółka akcyjna, PPH 2013, Nr 7, s. 4–7; J. Okolski, D. Wajda, Cel spółki akcyjnej, [w:] A. Kidyba, R. Skubisz (red.), Współczesne problemy prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Marii Poźniak-Niedzielskiej, Kraków 2007, s. 255–269; J. Kopyra, Spółki kapitałowe niedziałające w celu osiągnięcia zysku jako organizacje pozarządowe – status, działalność oraz treść umowy spółki, Rej. 2006, Nr 6, s. 53–74; P. Bielski, Cel niezarobkowy spółek kapitałowych a status przedsiębiorcy, Rej. 2001, Nr 4, s. 13–25.

Podstawowymi elementami różniącymi spółki kapitałowe od osobowych są przede wszystkim elementy podmiotowe, tzn. spółki kapitałowe są osobami prawnymi, podczas gdy spółki osobowe mają postać „ułamnej” osoby prawnej. Kontynuując, spółki kapitałowe mogą być tworzone przez wyłącznie jedną osobę. Spółki kapitałowe mają odmienną konstrukcję uprawnień wspólników (akcjonariuszy), gdyż oparta jest ona na zasadach rządów większości i proporcjonalności uprawnień, a także obowiązków. Natomiast w spółkach osobowych podstawowe znaczenie ma zasada równości uprawnień i jednomyślności⁴⁶. W spółkach osobowych osobiste cechy wspólników są istotnymi czynnikami, przy czym w spółkach kapitałowych nie mają znaczenia⁴⁷. Nie ma to przełożenia na prawa i obowiązki wspólników wobec spółki, gdyż w spółkach osobowych funkcjonuje zasada równości praw i obowiązków wspólników, natomiast w spółkach kapitałowych podlega to zróżnicowaniu, często w zależności od posiadanego udziału w kapitale zakładowym. Kapitał spółek osobowych może być zmienny, w przeciwieństwie do sytuacji kapitału zakładowego spółek kapitałowych, gdzie obowiązuje zasada stałości kapitału. W spółkach osobowych sprawy spółki prowadzone są w sposób bezpośredni, tj. przez wspólników, gdzie w spółkach kapitałowych odbywa się to przez powołany w tym celu organ, np. zarząd. Tym samym kwestia odpowiedzialności została uregulowana przez ustawodawcę odmiennie w stosunku do obu rodzajów spółek, tj. w osobowych odpowiedzialność za zobowiązania spółki ponoszą wspólnicy, a w kapitałowych – jedynie spółka⁴⁸. Na podstawie powyższych różnic, tworzy się definicje spółki kapitałowej, które mają na celu podanie w formie skróconej i klarownej ich cech charakterystycznych. Za spółkę kapitałową uważa się spółkę handlową, mającą osobowość prawną, działającą w oparciu o kapitał zakładowy podzielony na udziały (w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością) lub akcje (w spółce akcyjnej), ponoszącą odpowiedzialność całym mająt-

---

⁴⁶ S. Soltysiński, [w:] S. Soltysiński (red.), System Prawa Prywatnego, s. 3.

⁴⁷ Zob. K. Kopaczyńska-Pieczniak, Ukształtowanie podmiotowości prawnej spółki jawnej, [w:] J. Frąckowiak (red.), Kodeks spółek handlowych. Po dziesięciu latach, Wrocław 2013, s. 497–516; K. Lichoń, Hybrydalny charakter spółki partnerskiej na tle innych spółek handlowych, cz. 2, Jur. 2013, Nr 6, s. 32–37; *tenże*, Hybrydalny charakter spółki partnerskiej na tle innych spółek handlowych, cz. 1, Jur. 2013, Nr 5, s. 10–16; P. Malinowski, Prawne przesłanki odpowiedzialności wspólników spółki komandytowej na tle prawa materialnego i podatkowego – zagadnienia wybrane, [w:] A. Witosz (red.), Prawa i obowiązki wspólników w spółce, spółdzielni europejskiej i spółce europejskiej (Pszczyna, 14–16.9.2011 r.), Katowice 2012, s. 170–195; A. Piszcz, Spółka komandytowo-akcyjna – rewolucja, ewolucja, ekspansja?, [w:] M. Modrzejewska (red.), Prawo handlowe XXI wieku, s. 805–818.

⁴⁸ S. Włodyka (red.), Prawo spółek, s. 51.

kiem za swoje zobowiązania. Spółka kapitałowa pozwala na łączenie kapitałów wielu podmiotów, bez konieczności ich osobistego zaangażowania w prowadzenie spraw spółki i jej reprezentację. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna może być utworzona przez jedną albo więcej osób w każdym celu prawnie dopuszczalnym⁴⁹.

Powyższe zestawienie cech spółek osobowych i kapitałowych, ukazuje podstawowe różnice o charakterze strukturalnym, jednakże mające znaczenie dla procesu zarządzania⁵⁰. Dzieje się tak z tego powodu, że w spółkach osobowych głównym i najważniejszym elementem strukturalnym jest wspólnik, natomiast w spółkach kapitałowych kapitał. W konsekwencji w spółkach osobowych interes spółki tożsamy jest z interesem wspólników. Dlatego też wspólnicy mają zasadniczy wpływ na procesy zarządcze podejmowane przez spółkę, gdyż realizacja tych inicjatyw ma bezpośredni wpływ na ich osobisty majątek. W zależności od wybranej formy organizacyjno-prawnej spółki osobowej, możliwe jest ograniczenie do określonej sumy odpowiedzialności ponoszonej przez wspólnika, np. suma komandytowa w spółce komandytowej. Jednak ograniczenie odpowiedzialności, nie powoduje całkowitego wyłączenia

---

⁴⁹ Zob. A. Kidyba, [w:] A. Kidyba, *Prawo spółek*, s. 33.

⁵⁰ Szerzej: A. Opalski, K. Oplustil, *Zarządzanie i nadzór w spółkach akcyjnych – status quo i dyblematy reformy*, dodatek do MoP 2014, Nr 7, s. 5–13; M. Flieger, M. Jędrzejczak, *Obszary usprawnień funkcjonowania urzędów gmin w świetle przepisów prawnych oraz w aspekcie wdrażania zarządzania procesowego*, SPPub 2013, Nr 1, s. 133–156; M. Romanowski, *Wpływ najnowszych europejskich reform corporate governance na kształtowanie modeli zarządzania spółką akcyjną*, [w:] J. Kruczałak-Jankowska (red.), *Wpływ europeizacji prawa na instytucje prawa handlowego*, Warszawa 2013, s. 206–216; D. Wieteski, *Szkolenia pracowników w procesie zarządzania ludźmi – wybrane aspekty ekonomiczne, księgowe i prawne*, [w:] A. Nowak (red.), *Prawo pracy czynnikiem skutecznego kierowania ludźmi*, Radom 2013, s. 265–278; M. Poręba, *Zaufanie i zarządzanie przez wartości w kontekście wybranych etyk zawodowych*, [w:] H. Izdebski, P. Skuczyński (red.), *Etyka prawnicza. Stanowiska i perspektywy*, Warszawa 2013, s. 42–49; Z. Niedbala, *Umowy o zarządzanie według obecnego stanu prawnego i w świetle projektu kodeksu pracy*, [w:] B. Cudowski, J. Iwulski (red.), *Z aktualnych zagadnień prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Księga Jubileuszowa Profesora Waleriana Sanetry*, Białystok 2013, s. 308–319; M. Lemonnier, *Instrumenty zarządzania ryzykiem przez przedsiębiorców*, SPraw 2011, t. 14, s. 69–84; M. Załucki, *Ograniczenia w swobodzie zarządzania przedsiębiorstwem mortis causa*, SPraw 2011, t. 14, s. 131–140; J. Grodzicki, *Konieczność zmian w systemie zarządzania przedsiębiorstwem*, PiW 2011, Nr 2, s. 82–85; M. Bogdanoska-Jovanovska, M. Karadzoski, *Administracja publiczna w Republice Macedonii – aspekty prawne, reformy, procesy zarządzania*, [w:] K. Miaskowska-Daszkiewicz, M. Mazuryk (red.), *Prawne i aksjologiczne aspekty służby publicznej*, Lublin–Warszawa 2010, s. 353–361; W. Cyruł, *Some Psychological Aspects of Knowledge Management in Legal Practice*, [w:] J. Stelmach, B. Brożek, M. Somiewicka (red.), *Studies in the Philosophy of Law*, t. 5, Kraków 2010, s. 167–183.

takiego współnika z procesów zarządzania majątkiem spółki. Podobnie powołanie zarządu w spółce partnerskiej nie powoduje oddzielenia kapitału wspólników od kapitału spółki, a jedynie przekazanie procesu zarządzania sprawami spółki do utworzonego w tym celu organu. W związku z tym zarząd spółki partnerskiej ma ograniczoną kompetencję w porównaniu z zarządem spółki kapitałowej. Ma to związek przede wszystkim z budową strukturalną spółki kapitałowej, gdzie kapitał zakładowy jest pojęciem rzeczywistym, a nie abstrakcyjnym – tak, jak w przypadku spółki partnerskiej.

Cechy spółek kapitałowych, w odróżnieniu od cech spółek osobowych, gwarantują zapewnienie stałości kapitału w celu zabezpieczenia m.in. roszczeń kontrahentów spółki oraz ciągłości działalności spółki. W spółkach kapitałowych, nie wspólnicy stanowią najważniejszy element strukturalny, ale kapitał. W konsekwencji zarządzanie tym kapitałem przekazywane jest na mocy ustawy wyodrębnionemu w tym celu organowi. Biorąc pod uwagę intencje ustawodawcy, wspólnicy nie powinni wchodzić w skład tego organu⁵¹. Wniosek taki pojawił się po przeanalizowaniu zasad ponoszenia odpowiedzialności przez członków zarządu⁵². Jeżeli wspólnik wchodzi w skład zarządu spółki kapitałowej, to wygasa jego ochrona przed ponoszeniem odpowiedzialności za sprawy spółki za okres, w którym pełni funkcję członka zarządu. Należy zatem przyjąć, że zarząd spółki kapitałowej jest organem predystynowanym do zarządzania kapitałem zakładowym, przede wszystkim w celu ochrony interesów spółki i kapitału spółki, w dalszej kolejności natomiast interesu wspólników⁵³.

W oparciu o omówione cechy spółek kapitałowych zauważa się, że zarówno spółka akcyjna, jak i spółka z ograniczoną odpowiedzialnością należą do grupy spółek kapitałowych. W kontekście omówionych cech widoczne są elementy różniące je od szeroko pojętych spółek osobowych. W literaturze przedmiotu

---

⁵¹ Zob. *I. Prager*, Zasada oddzielenia własności od zarządzania w spółce akcyjnej – w poszukiwaniu granic, EP 2013, Nr 6–9, s. 12–15; *P. Starzyk*, Wpływ wspólników spółki kapitałowej na zarządzanie spółką, MPH 2013, Nr 4, s. 31–38.

⁵² Por. *S. Gurgul*, Zasady funkcjonowania i odpowiedzialności (cywilnej i karnej) członka organu wykonawczego spółki kapitałowej, cz. 2, MoP 2014, Nr 15, s. 793–803; *tenże*, Zasady funkcjonowania i odpowiedzialności (cywilnej i karnej) członka organu wykonawczego spółki kapitałowej, cz. 1, MoP 2014, Nr 14, s. 738–746; *S. Koczur*, Odpowiedzialność osobista członków zarządu z tytułu niezapłaconych przez spółkę kapitałową należności publicznoprawnych, PS 2014, Nr 9, s. 89–101; *A. Guzewicz*, *M. Jagodziński*, Przesłanki odpowiedzialności członków zarządu w świetle art. 293 i art. 483 KSH – de lege lata i de lege ferenda, PPH 2013, Nr 11, s. 47–50.

⁵³ Szerzej: *M. Tajer*, Charakter prawny pracy członków zarządu spółki akcyjnej, PS 2008, Nr 12, s. 19–27.